

Ille itaque duplicem adverte Christi passionis effectum: nostram salutem, Christi claritatem, seu illius summi pontificatus declarationem. Adde tertium effectum, summam Dei gloriam. Hucusque animalia Deo oblata fuerant, hic Deus immolatur Deo; dignum sanæ Deo sacrificium.

Vers. 11. — De quo nobis grandis; Græc., *multus sermo*, id est, de quo Melchisedech, et de ejus cum Christo, cujus figura fuit, similitudine, multa vobis possem dicere.

Et interpretabilis ad dicendum; Græc.: *Et difficultatis interpretata dicere*; Syr., *et explicata difficultas*; id est: Et quæ si dicerem, agrè et vix intelligeretis.

Quoniam imbecilles; Græc.: *Segnes facti estis auribus*; Syr.: *Quoniam infirmi estis audita vestro*.

Hic erat locus de ordine Melchisedech agendi et convenientias explicandi quæ sunt inter hunc Melchisedech et Christum, at prudenter differt Apostolus propter infirmitatem auditorum, quos interim arguit ut eorum attentionem excitet et acuat. Hebræi facti fuerant segnes in addiscendo Dei verbo, forè ob persecutiones; probabilibus ob suam titubantem fidem.

Vers. 12. — Etenim cum deberetis esse magistri propter tempus... id est: Cum tandiu Evangelium audieritis, ut jam deberetis idonei esse ad illud alios docendum.

Rerum indigetis... adhuc tamen opus habetis ut ego vos doceam ejusdem Evangelii elementa, id est,

eum Deus, psal. 109: *Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedech*.

Vers. 11. — De quo nobis grandis sermo, etc.; q. d.: De Melchisedech multa et magna dicenda forent, sed vobis, ô Hebræi, explicatu difficulta, quia ad hæc rudem et imbecilles estis; magis enim capitis Aaronem vestrum quam Melchisedech. *Imbecilles*, id est, segnes, ignavi negligentes facti estis ad audiendum et cognoscendum res christianas et divinas.

Vers. 12. — Etenim cum deberetis magistri esse propter tempus, id est, pro longitudine temporis, quo tam in lege Moysi quam in Christianismo estis eruditi, *Rerum indigetis ut vos doceamini quæ sunt elementa exordia sermonum Dei*; Græc., *elementa exordii sermonum Dei* vocat rudimenta à quibus initium sumitur instituenti homines in doctrinâ sacrâ.

Et facti estis quibus lacte opus est, id est, qui indigetis instructione infirmæ, simplicis et puerilis doctrine, de Christi humanitate, de baptismo, de resurrectione, de judicio;

Corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maxime notanda, et ad praxim redigenda.

1º Omnis Dei et Ecclesiæ minister attendat ad ea quæ in primis versibus de pontifice dicuntur, ut illa sibi propria faciat: *Omnis pontifex ex hominibus*; v. 4. Sacerdos itaque recordetur se hominem esse, et consequenter peccatorem: *Pro hominibus constituitur*; v. 4. Recordetur et se pro hominibus, seu peccatoribus esse constitutum inter ipsos et Deum, quasi medium; ut divina referat ad homines, et homines ad divina traducat: homines ergo doceat verbis, et factis edificet, seu verbo et exemplo ducat ad Deum: *In iis*

prima principia, rudimenta, symbolum fidei christianæ;

*Et facti estis quibus lacte opus sit... Alia similitudine idem explicat; quasi diceret: Sicque more parvulorum lacte nutriendi estis, non solido cibo.

Vers. 13. — Omnis enim qui lactis est particeps, supple tantum, seu qui rudem tantum et facilem fidei doctrinam capere potest,

Expers est sermonis iustitiae; Græc., *inexpertus*, id est, incapax est doctrinæ, quæ de perfectâ iustitiâ et sanctitate traditur sapientibus et perfectis.

Parvulus enim est in Christianismo; Græc., *infans*, infans autem lac tantum convenit.

Vers. 14. — Perfectorum autem est solidus cibus, id est, adularum verò, seu eorum, qui in Christianismo profecerunt, solida et perfecta doctrina, seu sublimiora mysteria sunt; ad eos pertinent, illis traduntur.

Eorum, scilicet, seu illos voco perfectos,

Qui pro consuetudine; Græc., *per habitum*, scilicet discendi, meditando, docendi,

Exercitatus habent sensus, scilicet internos, seu intellectum; Græc., *sensoria*, quæ propriè sensus externos significant; et ad animum translata, significant mentem, intellectum exercitatum et habilem ad discretionem boni et mali, ad discernendum quid bonum, quid malum, quid catholicum, quid hæreticum.

Non solido cibo, id est, non aliori et perfectiori eruditione de Christi divinitate, de Melchisedech, de perfectione christianâ.

Vers. 13. — Omnis enim qui lactis est particeps, id est, qui puerili institutione et doctrinâ est erudiendus et fovendus, *expers*, id est, inexpertus, rudis, imperitus, *est sermonis iustitiæ*, id est, sermonis qui sit de perfectâ iustitiâ et sanctitate; hic enim solis perfectis convenit. Ita Theophyl. et Anselm.

Parvulus enim est, id est, infans, scilicet in Christo et Christianismo.

Vers. 14. — Perfectorum autem est solidus cibus, id est, solida et perfecta doctrina et institutio.

Eorum qui pro consuetudine exercitatus habent sensus ad discretionem boni ac mali. Perfectos, inquit, eos voco qui longo usu, velut habitu comparato, mentem habent exercitatum ad discernendum in unaqueque re quid bonum sit, quid malum, verum et falsum, quæ de doctrinâ ad fidem pertinente, potissimum sermo est.

quæ sunt ad Deum; v. 1. Recordetur et se ideò constitutum esse sacerdotem, ut pro peccatoribus oret, poenitentiam agat, preces et vota populorum offerat; at præcipue ut sacrificium expiationis frequenter offerat pro peccatoribus; sacrificium, in quo, corporis et sanguinis Christi, Agni Dei pro peccatis nostris immolati. Sacerdotis ergo delicia sint oratio; tota ejus vita sit poenitentia; centrum illius sit altare; felicitas, sacrificium.

Qui condolere possit iis qui ignorant et errant; v. 2.

Sacerdos ergo suæ propriæ memor infirmitatis, et ad peccandum proclivitatis, compatiatur peccatoribus, non irascatur inelemer in eos, non loquatur eis durè, sed affectuosè et clementer eos sublevet, pro eis poenitentiam agat et pro se, quia ipse peccator, et pro peccatoribus et

Nec quisquam sumit sibi honorem; v. 4. Non præsumat ergo mortalis homo divinum sibi ministerium arrogare ob honorem, ob divitias, ob requiem, aut otium, sed à Deo vocatus suscipiat illud ad laborem, ad functiones supra dictas sedulo et cum humilitate peragendas.

Sic et Christus non semetipsum clarificavit ut pontifex fieret; v. 3, sed à Deo, Patre suo, sacerdos constitutus, v. 6, infirma nostra sensit, nobis condoluit, pro nobis oravit, supplicavit, genuit, clamavit, lacrymansus est; v. 7. Et licet Dei Filius, cui imperium, felicitas et honor debebantur, pro nobis tamen pati, humiliari, et obedire voluit usque ad mortem, mortem autem crucis, in quâ, velut in arâ, semetipsum pro nobis obtulit; ibique passionibus et opprobriis consummatus, nostræ salutis causa factus est, et summus noster Pontifex in æternum declaratus; v. 9.

PRAXIS.

Summum hunc Pontificem æternum, omnium pontificum et sacerdotum Principem et exemplar, oculis fidei jugiter intueamur, ut in eo sacerdotii nostri regulas studeamus. Singulatim ergo hæc omnia à S. Paulo descripta perpendat apud se omnis sacerdos Christi, summi Pontificis vicarius, et sese cum hoc sacerdotum prototypo et exemplari absolutissimo comparans, videat num, sicut ille, fuerit à Deo constitutus sacerdos; num peccatoribus compatiatur, pro illis oret, gemat, lacrymetur, laboret, patiat, etiam mori paratus, ut illorum sit causa salutis æternæ.

Hæc saltem sui cum Christo comparatione confundatur, humilietur, annihilietur, confusus, humiliatus, annihilatus, concipiat tandem veri sacerdotis ideam, quam pro suo modulo, secundum datam sibi gratiam, adimpleat, orando, gemendo, lacrymando, patienti, moriendo, si necesse fuerit, pro peccatorum æternâ salute.

2º Omnis Christianus, seu Christi discipulus, attendat ad ea quæ de Christo, Doctore nostro, ad nostram doctrinam et consolationem scripta sunt; v. 8 et 9.

Christus, licet Dei Filius, cui connaturalis erat potestas, gloria et felicitas, pati tamen, humiliari, obe-

CAPUT VI.

CHAPITRE VI.

1. Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectiora feramur, non rursum jacientes fundamentum poenitentiae ab operibus mortuis, et fidei ad Deum,

2. Baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum, ac resurrectionis mortuorum, et judicii æterni.

3. Et hoc faciemus, si quidem permisit Deus.

4. Impossibile est enim eos qui semel sunt illumi-

dire voluit, et experientiâ scire quam arduum sit et grave merere, tædere, tristari, timere, pati, mori. Quare? Primò, ad nostram consolationem; scilicet ut erga nos mœstos, patientes, humilitatis, afflictos, esset propensor, et ad miserendum proclivior; vide dicta cap. 2, ad v. 18, et cap. 4, ad v. 15; secundo, ad nostram doctrinam; ne scilicet, cum talia sentimus, nos propterea putemus à Deo despectos atque derelictos. Sicut enim Christus patiens, mœstos, tristes ad mortem, doloribus et opprobriis derelictus, non ideò minus Dei Filius, non ideò minus Deo charus, quinimò Filius Dei semper dilectus, in quo sibi complacuit; sic et Christianus patiens, pauper, humiliatus, opprobriis onustus, doloribus et morti traditus, non ideò minus Dei filius, non ideò minus Deo charus; sed eò charior, quò Christo patienti conformior. *Si compatiatur, et glorificabitur*. Si Christo conformis fuerimus in patientiâ, et ei conformes erimus in gloria.

PRAXIS.

Nobis ergo in hoc infirmitatis et passionum statu constitutis quid faciendum?

1º Aspicimus in auctorem salutis nostræ, per passionem consummatum; et consolemur quòd, sicut et ipse, per passionem consummumur. Passio est consummatio, seu perfectio, et per hoc oportet ad perfectionem pervenire, ait D. Chrysost. Patior; ergo consummur, perficor, Christo fidei similis, quodammodo deficior, fingor ad æternam beatitudinem. Gaudèbo itaque et gloriabor in infirmitatibus et passionibus meis per quas me Deus consummat, perficit, fingit ad Christi, Salvatoris mei, similitudinem, et consequenter ad æternam cum eo beatitudinis hæreditatem possidendam.

2º Aspicimus in auctorem salutis nostræ, ut enim patienter intuemur. Patiens Christus oravit, supplicavit humiliter et ferventer, cum clamore, et lacrymis cordis contriti et humiliati; sic nobis in tali statu constitutis ad Deum confugiendum est precibus, supplicationibus, gemitibus, lacrymis, corde contrito et humiliato, at præcipue hæc reverenti ac venerandâ pietate ob quam Christus exauditus est. Si Christus, æqualis Patri, tantâ reverentiâ Patrem precatus est, quantâ nos hominiones, et verè nihil, Deum orare debemus! Quò plus humilitati sumus exterius, eò humiliores interius oremus.

1. Quitant donc les instructions que l'on donne à ceux qui ne font que de commencer à croire en Jésus-Christ, passons à ce qui est le plus parfait, sans nous arrêter à établir de nouveau ce qui n'est que le fondement de la religion, comme est la pénitence des œuvres mortes, la foi en Dieu.

2. Et ce qu'on enseigne touchant les différentes sortes de baptêmes, l'imposition des mains, la résurrection des morts, et le jugement éternel.

3. C'est aussi ce que nous ferons, si Dieu nous le permet.

4. Car il est impossible que ceux qui ont été une

nati, gustaverunt etiam donum cœlestis, et participes facti sunt Spiritûs sancti,

5. Gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, virtutesque seculi venturi,

6. Et prolapsi sunt, rursus renovari ad penitentiam, rursum crucifigentes sibi metipsos Filium Dei, et ostentui habentes.

7. Terra enim sepe venientem super se habens imbrem, et generans herbam opportunam illis à quibus colitur, accipit benedictionem à Deo :

8. Proferens autem spinas ac tribulos, reproba est, et maledictio proxima; cujus consummatio in combustionem.

9. Confidimus autem de vobis, dilectissimi, meliora et viciniore salutem: tametsi ita loquimur.

10. Non enim injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri, et dilectionis quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrâstis sanctis et ministratis.

11. Cupimus autem unumquemque vestrum eandem ostentare sollicitudinem ad expletionem spei usque in finem;

12. Ut non segnes efficiamini, verum imitatores eorum qui fide et patientiâ hereditabunt promissiones.

13. Abraham namque promittens Deus, quoniam neminem habuit per quem juraret majorem, juravit per semetipsum,

14. Dicens: Nisi benedicens benedicam te, et multiplicans multiplicabo te.

15. Et sic longanimiter ferens, adeptus est reprobationem.

16. Homines enim per majorem sui jurant; et omnis controversie eorum finis, ad confirmationem, est juramentum.

17. In quo abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hæreditatem consilii sui, interpositus jusjurandum;

18. Ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, fortissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam spem :

19. Quam sicut anchoram habemus animæ tutam ac firmam, et incidentem usque ad interiora velaminis,

20. Ubi præcursor pro nobis introivit Jesus, secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum.

fois éclairés, qui ont goûté le don du ciel, qui ont été rendus participants du Saint-Esprit,

5. Qui se sont nourris de la sainte parole de Dieu et de l'espérance des grandeurs du siècle à venir,

6. Et qui après cela sont tombés; il est impossible qu'ils se renouvellent par la pénitence; parce que, autant qu'il est en eux, ils crucifient de nouveau le Fils de Dieu, et l'exposent à l'ignominie.

7. Car lorsqu'une terre étant souvent abreuvée des eaux de la pluie qui y tombe, produit des herbes propres à ceux qui la cultivent, elle reçoit la bénédiction de Dieu :

8. Mais quand elle ne produit que des ronces et des épines, elle est abandonnée, elle est proche de la malediction; et à la fin on y met le feu.

9. Or, nous avons une meilleure opinion de vous et de votre salut, mes très-chers frères, quoique nous parlions de cette sorte.

10. Car Dieu n'est pas injuste pour oublier vos bonnes œuvres et la charité que vous avez témoignée par les assistances que vous avez rendues en son nom et que vous rendez encore aux saints.

11. Or, nous souhaitons que chacun de vous fasse paraître jusqu'à la fin le même zèle, afin que votre espérance soit accomplie;

12. Et que vous ne soyez pas lents et paresseux; mais que vous vous rendiez les imitateurs de ceux qui, par leur foi et par leur patience, sont devenus les héritiers des promesses.

13. Car Dieu, dans la promesse qu'il fit à Abraham, n'ayant point de plus grand que lui par qui il pût jurer, jura par lui-même.

14. Lui disant: Assurez-vous que je vous comblerai de bénédictions, et que je multiplierai beaucoup votre race.

15. Et ainsi Abraham ayant attendu avec patience, a obtenu l'effet de cette promesse.

16. Car comme les hommes jurent par celui qui est plus grand qu'eux, et que le serment est la plus grande assurance qu'ils puissent donner pour terminer tous leurs différends,

17. Dieu, voulant aussi faire voir avec plus de certitude aux héritiers de sa promesse la fermeté immuable de sa résolution, a ajouté le serment à sa parole.

18. Afin qu'étant appuyés sur ces deux choses inébranlables, par lesquelles il est impossible que Dieu nous trompe, nous ayons une puissante consolation, nous qui avons mis notre refuge dans la recherche et l'acquisition des biens qui nous sont proposés par l'espérance,

19. Laquelle sert à notre âme comme d'une ancre ferme et assurée, et qui pénètre jusqu'au sanctuaire qui est au-delà du voile,

20. Où Jésus, comme notre précurseur, est entré pour nous, ayant été établi pontife éternel selon l'ordre de Melchisedech.

ANALYSIS.

Hortatur Hebræos ut ab infantia exeuntes, ad perfectionem contendant. Propterea ipse Paulus in hæc Epistolâ committit christianæ fidei rudimenta, de sublimioribus diviæ sapientiæ mysteriis acturus; v. 1, 2, 3.

V. 4: Ad quid enim vos per catechismum rursus instituit, et ad baptismum disponere? cum impossibile sit semel baptizatos, et deinde prolapsos, iterum ad penitentiam renovari, seu ad novam vitam regenerari.

V. 7: Tales à baptismo lapsi divinam timeant maledictionem; sicut enim terra sæpius irrigata, si fruges ferat utiles, benedicitur, sin autem spinas proferat, maledicitur et tandem incendio cum spinis deputatur, ta anima calesti rore imbuta, nisi bonorum ope-

rum fructus producat, maledictio proxima est; v. 8.

V. 9: Absit ut hæc dicens, malè de vobis ominer, vosque terram arbitrer infrugiferam, imò verò meliora et feliciora de vobis persuasus sum; novi enim quæ fuerit, et quæ sit adhuc vestra in sanctos, propter Deum, charitas, et hæc Deus justus nunquam obliviscetur; v. 10.

V. 11: Cur ergo nobis hæc duriora dicitis? Primum, ut unusquisque vestram eundem charitatis fervorem habeat, non desit unus; secundò, ne fortè segnes in posterum efficiamini; tertio, ut è contra, sanctorum imitatores, fide et patientiâ perseveretis, et proficiatis in bono sicut cum illis, promissa bona hereditetis; v. 12.

V. 15: Recordamini Abrahamæ, quantâ fide credidit; quantâ patientiâ Dei promissa expectaverit, et tandem adeptus est, v. 14, 15.

V. 16: Attendite ad ipsam promissam Abrahamæ facta; Deus promissit, Deus promissum suum juramento firmavit. Quare? Ut nos, spirituales Abrahamæ filii, promissionis hæredes, firmius crederemus, patientius expectaremus; et securi de promissione Dei juramento fir-

1. Quoniam, sicut mox dixi, perfectorum solidus est cibus; ut vos ab infantia exeuntes, ad perfectionem contendatis, omissis christianæ doctrinæ rudimentis, ad altiora ejusdem doctrinæ mysteria feramur; non rursùm vos instituentes in iis, quæ sunt Christianismi fundamenta, quales sunt penitentia baptismum præcedens, quæ receditur à peccatis, quæ sunt opera mortua et mortem promerentia; fides, quæ acceditur ad Deum, qui est animæ vita, et vite fons.

2. Qualia sunt et ea quæ spectant ad doctrinam catechismicam de baptismo, de sacramento confirmationis, de resurrectione mortuorum, et de judicio universali, in quo boni æternâ felicitate præmiabuntur, mali verò supplicii cruciabuntur æterni.

3. His, inquam, et talibus elementis omissis, ad altiora feremur, si Deus concesserit. (Quid enim necesse est per catechismum vos rursus instituere de his initialibus, et ad baptismum disponentibus?)

4. Siquidem impossibile est, ex Dei ordinatione, eos qui semel baptizati sunt, quique condonatis per baptismum peccatis, experti sunt spirituales illam dulcedinem quâ Deus solet animæ sanctæ gustum reficere; et qui per manuum impositionem acceperunt Spiritum sanctum,

5. Et per hunc Spiritum gustaverunt spirituales divinæ gratiæ dulcedinem, et in illâ dulcedine quasi prægustarunt æternam futuri seculi felicitatem.

6. Et deinde, his Dei donis spretis, relapsi sunt, sive in antiquam perditionem, à fide Christi deficientes, sive in dedecora prioris vite, voluptuosè viventes; impossibile est, inquam, eos illam iterum novitatem consequi quam primum sine baptismo receperunt; quia, cum baptismus sit nobis vice crucis, sique nostra cum Christo crucifixio, baptismi reiteratio esset nova Christi crucifixio in nobis, nova opprobrium Christi in nobis renovatio: hoc autem absurdum, quia semel cum illo mortui sumus in baptismo.

7. (Talibus ergo prolapsis non est speranda baptismi renovatio, sed timenda Dei maledictio et punitio; sicut) enim terra, quæ pluviam frequenter in se venientem combiberit, et herbam suis colonis utilem genuerit, ampliore accipit benedictionem à Deo, qui fruges ejus ad maturitatem adducit,

8. At quæ sæpius irrigata, bene culta, spinas proferat et tribulos, reprobatur, affinis maledictioni, illiusque finis combustio (ita erit de animâ proficiente in doctrinâ Christi, et de animâ suam negligente salutem).

matâ, bona nobis promissa spe amplecteremur, et tenacissimè apprehenderemus, v. 17, 18; hæcque spes, quasi anchora, nostras animas in hujus seculi tempestatibus redderet firmas; sic tamen earum fluctuationem impediens, ut eas ad portum æternæ beatitudinis perduceret, v. 19, quæ Jesus Christus, prodromus noster, introivit, factus in æternum Pontifex, secundum ordinem Melchisedech, v. 20.

PARAPHRASIS.

9. Absit autem, fratres dilectissimi, ut hæc dicens, vos arbitrer terram sterilem et maledictio affinem; imò de vobis meliora persuasi sumus, et quæ salutem promittant, non exitium, Deo vobis usque in finem auxiliante.

10. Non enim injustus est Deus, ut obliviscatur benefactorum vestrorum, et speciatim charitatis quam ob nominis illius gloriam exhibuistis erga sanctos, quibus ministrâstis olim, et adhuc ministrâstis hodiè.

11. (Sed hæc usus sum similitudine, hæcque duriora dixi vobis, quia) vestrum omnium salutem vehementer exoptans, opto etiam ut unusquisque vestrum eundem charitatis fervorem exhibeat usque ad finem vite, ut quod speratis, in vobis omnibus et singulis impleatur æternæ felicitatis possessio.

12. Hæc etiam duriora dixi, ut stimulos vobis subjicam, quibus vos excitem, ne fortè segnes efficiamini et languidiores quam vellem; sed è contra magis ac magis in bono proficiatis, sanctorum imitatores, qui Christi promissis firmiter credentes, et in bonorum operum exercitio et malorum patientiâ longanimitèr perseverantes, æternam felicitatem hereditario tandem jure possident.

13. Unum exemplum profero, Abraham scilicet, omnium credentium patris; Deus namque illi maxima promisit, promissaque sua etiam juramento firmavit; et quia Deus neminem sibi superiorem habet per quem juret, per semetipsum juravit.

14. In hunc ergo modum juravit: Per memetipsum juravi, quia fecisti hæc rem, etc., Genes. 22, 16. Benedicam tibi, et multiplicabo semen tuum, etc., Genes. 22, 17.

15. Abraham autem, hæc Dei promissione acceptâ, Dei juramento securus, longo et patienti animo inter adversa perseverans, rem sibi promissam adeptus est. (Ita erit et de vobis, si credentes, in bonorum exercitio et malorum patientiâ perseveretis.)

16. (Ad hoc scilicet, ut in fide et in patientiâ perseveretis, Deus Abraham loquens juravit, quia) enim homines solent per majorem se jurare, ut veritatem à se assertam confirmet, ita ut apud illos juramentum sit omnis controversiæ finis et veritatis confirmatio.

17. Hinc Deus humanum morem imitatus, cum vellet nobis, spiritualibus Abrahamæ filiis, et promissionis ei factæ hereditibus, insigniter declarare consilii sui firmitatem, promissionem suam juramento interposito confirmavit;

18. Ut per duas res, promissionem scilicet et ju-

ramentum, quæ sunt immutabiles, quibusque Deus, prima veritas, et summa veracitas, nec falli potest, nec fallere, maximam et firmissimam habemus consolationem in hujus vite procellis, nos qui hoc naufragum relinquentes sæculum, Christique fidem amplexi, confingimus ad apprehendendam, et firmissimam tenendam spem futurorum bonorum nobis propositurum, et pro hæreditate promissurum.

19. Hanc bonorum æternorum spem habemus, quasi anchoram tutam et firmam, quæ animam nostram in hujus sæculi tempestatibus ita stabilem reddidit, ut illius tamen cursum non retardet, sed fluctatio-

COMMENTARIA.

VERS. 1. — QUAPROPTER. Hæc illatio deducitur ex omnibus à v. 14 dictis in cap. 5; quasi diceret: Quia perfectior solidus est cibus, infantium verò hæc, et ne vos diutius tales maneatis, quales dixi, infantes ac parvuli, sed e contra ut viri tandem perfecti esse animini, ideo omittamus. Hebræorum enim infirmitatem exprobravit Apostolus, non ut animam despondeant, sed ut eos excitet et acuat.

INTERMITTENTES, id est, omittentes; Syr., *omittimus*,

INCHOATIONIS; Græc., *initii Christi sermonem*, id est, rudimenta christiæ doctrinæ, seu principia quibus rudes in Christo, seu catechumeni, incipiunt;

AD PERFECTORA; Græc., *ad perfectionem feramur*, id est, ad aliorum ejusdem doctrinæ mysteria feramur; Syr., *teniamus*; quasi diceret: Jam diutius infantes fuistis, jam diutius quasi parvuli rudimenta adhæsitis; jam tandem sublimiora divinæ sapientiæ arcana ut viri perfecti intelligite, id est, ut ex cap. 7 patebit, figuris in veteri Testamento latentibus et ad Evangelium pertinentes, v. g., Melchisedechi sacerdotium, Christi sacerdotii figuram, intelligite.

NON RURSUS JACIENTES FUNDAMENTUM... id est: Non iterum vobis ea repetentes, quæ jam pridem didicistis, et sunt Christianismi fundamentum;

POENITENTIA AB OPERIBUS MORTUIS, v. g., non repetam quæ didicistis de poenitentia baptismum precedente, quæ recedunt à peccatis, quæ sunt opera mortua et mortem promerentia.

ET FIDEI AD DEUM. Hic et in secundo versiculo subintellige: Non rursus jacientes fundamentum fidei, seu: Non repetam quæ vobis dicta sunt de fide, quæ accedunt ad Deum, quæ est animæ vita et fons vite.

VERS. 1. — Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectiora feramur. Inchoationis Christi sermonem, id est, rudimenta Christianismi; ad perfectiora feramur, ut scilicet perfecta dogmata proponamus, nominatim de Melchisedech, ejusque sacerdotio, tanquam antitypo sacerdotii Christi.

Non rursus jacientes fundamentum poenitentia ab operibus mortuis; non rursus vobis tradentes doctrinam religionis christiæ fundamentalem, quæ est de poenitentia, fide, etc.; q. d.: Hæc vobis ab initio tradita sunt, tanquam fundamenta spiritualia addidit, nec iterum tradenda, sed ab his assurgere debetis ad aliora.

Et fidei ad Deum, vel in Deum, puta Symbolum apostolorum, etc.

nem impediens, eam continuè perducit ad portum cælestis gloriæ, seu usque in empyreum cælum, cujus figura erat Sanctum sanctorum, pars interior templi, oppanso velamine ab aliis partibus, velut sacrorum, separata.

20. In hoc verè Sanctum sanctorum Jesus Christus prior, tanquam noster præcursor, introivit, nobis locum paraturus, nosque membra sua secum citò accersiturus; introivit prior et pro nobis Patrem oraturus, æterno quippe donatus est sacerdotio, facius Pontifex, secundum ordinem Melchisedech, semper vivens ad interpellandum pro nobis; c. 7, v. 25.

COMMENTARIA.

VERS. 2. — BAPTISMATUM DOCTRINE, id est: *Nec rursus jacientes fundamentum doctrinæ catecheticæ de baptismo, quæ catechumenis tradi solet. Dicitur baptismatum, sive propter trinam immersionem, sive propter tria baptismata, luminis, flammis, et sanguinis; sive etiam quia varia et diversa erant tunc baptismata, Judæica, Joannis et Christi; et hoc ab aliis valde distinguendum erat in doctrinâ catecheticâ.*

IMPOSITIONIS QUOQUE MANUUM, id est, sacramenti confirmationis, quod per manuum impositionem confertur, solebatque tunc adultis conferri statim à baptismo;

AC RESURRECTIONIS MORTUORUM, de quâ scilicet in Symbolo fidei; et quæ in ipso baptismo representatur, Rom. cap. 6, v. 4;

ET JUDICII ÆTERNI, in quo boni premiabantur, mali punientur in æternum. Hinc docemur ordinem quo solebant apostoli christianam tradere doctrinam. Primò, excitabant ad poenitentiam de peccatis; deinde fidem in Deum et in Christum exigebant; postea baptismum proponebant, cujus virtutem explicabant; baptizatis postmodum manus imponebant, ut per sacramentum confirmationis Spiritum sanctum et robur gratiæ reciperent, quò generosius pro fide decerarent; denique ad constantiam excitabant spe gloriosæ resurrectionis et æternæ vitæ; et ab apostasiâ deterrebant damnationis æternæ metu.

VERS. 3. — Et hoc, id est, scilicet, ut omissis fidei rudimentis, ad aliora feramur; hoc, inquam, favente Dei gratiâ, quam spero, faciam in sequentibus.

VERS. 4. — IMPOSSIBILE EST ENIM... Dat rationem ob quam de fundamentalibus Christianismi veritatibus hic non agat; ne scilicet lapsus doctrinæ repetitione

VERS. 2. — Baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum, etc., id est, sacramentum confirmationis;

VERS. 3. — Et hoc faciemus, hoc scilicet ad perfectionem feramur, si quidem permiserit Deus, si Deus concesserit.

VERS. 4. — Impossibile est enim eos, qui semel sunt illuminati. Impossibile est semel baptizatos iterum baptizari. Vocatur Baptismus antiquis Ecclesiæ temporibus sacramentum illuminationis, quia per illum transtulit nos Deus de tenebris in admirabile lumen suum, quod est lumen gratiæ.

Gustaverunt etiam domum cælestem, hoc est, remissionem peccatorum, inquit Chrysost.; percipiunt enim occulto quodam gustu suavitatis illius domi, re-

foveret errorem quorundam Hebræorum putantium quòd, sicut in Judaismo sæpius baptizabantur ut à legalibus immunditiis sanctificarentur, sic et in Christianismo multoties possent baptizari, et priorem esseque gratiam; hincque liberius peccabant et dissolutè viventes, et à fide deficientes. De hoc errore Hebræorum vide D. Chrysostomum, Theophoretum, Theophylactum, Erasmus etiam in annotationibus, D. Thomam in v. 6, Gagnæum. Hunc ergo errorem, ut prorsus extinguat Apostolus, et Hebræos ab apostasiâ penitus deterreat, ait: IMPOSSIBILE EST ENIM; quasi diceret: Frustra vos de his initialibus et ad baptismum disponentibus rursus instruere; impossibile est enim semel baptizatos, et deinde à fide prolapsos, per poenitentiam baptismalem ad novam vitam regenerari. Hic sensus clariùs patebit ex singulorum verborum explicatione. *Impossibile est*; non dixit inutile, indecorum, sed impossibile, ut ad desperationem eos injiciat, et ne omnino sperent se denuò posse baptismata consequi, Theophylactus post D. Chrysostomum.

EOS QUI SEMEL ILLUMINATI SUNT; Syr.: *Qui semel ad baptismum descendunt*. Baptismus à Græcis vocabatur *καταβάσις*, à Latinis illuminatio; hinc et Apostolus infra, cap. 10, v. 51, baptizatos vocat illuminatos. Itaque sensus est: *Qui semel illuminati sunt lumine fidei per baptismum, in quo habituale fidei lumen infunditur baptizato, et per quem Christus nos de tenebris transtulit in admirabile lumen suum, id est, in Ecclesiam, 1 Pet. 2, v. 9.*

GUSTAVERT ETIAM DOMUM CÆLESTEM; Syr.: *Domum illam, quod è cælis est*, id est, sanctam Eucharistiâ, ait Primasius, quæ baptizatis conferri solebat; vel, juxta D. Chrysostomum: Qui percepta per baptismum remissione peccatorum, gustaverunt et experientia cognoverunt conscientia pacem, et spiritalem illam dulcedinem quæ solet animas sanctæ gustum reliquere;

ET PARTICIPES FACTI SUNT SPIRITUS SANCTI; Syr.: *Et acceperunt Spiritum sanctum, scilicet per confirmationis sacramentum: tunc autem plerumque communicabantur et charismata Spiritus sancti;*

VERS. 5. — GUSTAVERT NIHILOMINUS BONUM... Græc.: *Et pulchrum gustaverunt, etc.*; Syr.: *Gustaveruntque bonum, etc., nihilominus itaque licet idem est ac*

misionis, inquam, peccatorum, quoties eam conscientia pax et serenitas cum interna spiritus consolatione consequuntur. Nonnulli patrem cælestem intelligunt, id est, Sacramentum corporis et sanguinis Domini, quod est verum donum cælestem, datum nobis ad gustandum ab eo qui dicit: *Ego sum panis qui de cælis descendi*, Joan. 6. Meritò enim donum cælestem appellat, quoniam corpus Domini est cælestem; et ipse Christus cælestis, 1. Cor. 15.

Et participes facti sunt Spiritus sancti, charismatum Spiritus sancti. Hujusmodi charismatum in Ecclesiâ primitivâ multi debant participes, ut vel linguis loquerentur, vel interpretarentur, vel prophetarent, etc.

VERS. 5. — Gustaverunt nihilominus bonum Dei verbum, qui doctrinam cælestia bona promittentem cum suavitate et gaudio perciperunt. Dicitur enim

etiam; sensus ergo est: Gustaverunt etiam spiritualium divinam verbi suavitatem, juxta illud psal. 118: *Quam dulcia faucibus meis obloquii tua!* et ex illo præsentis gustu interno verbi Dei, et spirituali gratiæ Dei suavitate, agnoverunt quasi ex prægusto

VIRTUTES SÆCULI FUTURÆ, id est, quid Deus possit per gloriam in futuro sæculo, seu quid divina virtus operatur sit in animabus et corporibus sanctorum; post resurrectionem per totam æternitatem; seu quantà futura sit sanctorum in cælis æterna beatitudo, cùm tantam et mortalibus conferat felicitatem;

VERS. 6. — Et prolapso sunt; id est, et postea, his omnibus spretis, prolapsi sunt in antiquum perditionem, seu à fide deficientes, sive in debecora prioris vitæ relabentes.

RURSUS RENOVARI AD POENITENTIAM, id est: Impossibile est, inquam, tales in poenitentiam, id est, per poenitentiam baptismalem, seu quæ præcedit baptismum, de quâ v. 1, rursus renovari; id est, eam iterum novitatem consequi quam prius in baptismo receperunt. In Græco hodierno est *renovare*, juxta quem est subintelligendum: Sese renovare; vel fieri non potest ut sacerdotibus eos renovent; sed Syriaca versio et Arabica et Æthiopica habent *renovari*. D. etiam Chrysostomus. Non negat Apostolus quin tales apostatae et peccatores possint respicere, et per poenitentiam sinceræ dolores et lamenta possint ad Deum gratiam redire, sed negat quòd possint rursus renovari, id est, peccatorum suorum veniam rursus recipere per viam regenerationis, seu renovationis, sicut in baptismo receperunt, ubi culpa et poenitentia omnino dimissis, nova facti sunt in Christo creatura. Hoc inter baptismum et poenitentiam discernim bene D. Chrysostomus explicat dicens: *Renovare, seu novos facere, solus est baptismus; poenitentia autem est eos qui novi facti sunt et à peccatis deinde inveteraverunt, à venustate liberare* (quasi diceret: Non renovat, sed quasi resarcit). Addit idem Chrysostomus: Ad plura autem, id est, ad priorem splendorem non licet reducere; illic enim totum est gratia; quasi diceret: Homo peccatum renovatus, totus est gratia: in illo nihil restat nec culpæ, nec poenitentia: ad hunc splendorem non reduci poenitentia; sic enim culpam delet, ut non omnem poenam ordinariè dimittat. Homo per baptismum renovatus, culpæ et poenitentia omnibus

gustari verbum Dei, inquit S. Thomas, quando non solum illuminat intellectum, verum etiam relictat affectum.

VIRTUTES SÆCULI FUTURÆ; virtutes, id est, potentias. Significare videtur immortalitatem et gloriam electis promissam in regno Christi, etc.; quæ continentur virtutes, quia Dei virtus et potentia per ea mirifice declaratur. Gustasse dicuntur has virtutes, quia eas fide, amore et magno desiderio percipiunt. Illam prægustum futuræ vitæ habebat S. August., ut ipse affectuò narrat lib. 9 Confess., cap. 10.

VERS. 6. — Et prolapsi sunt, scilicet, post hæc omnia, post tantam doni, lamina, suavitatis et dulcedinis, in apostasiam, alia peccata prolapsi sunt.

Rursus renovari ad poenitentiam, id est, per poenitentiam. Ita Chrysost., Andros, Hieron., August., Hi censent Apostolum loqui de poenitentia Baptismi,

dimissis, securus est de sua salute æternâ: non ita de penitentiâ, qui nunquam de veniâ securus est, qui et de propositio peccato non debet esse sine metu, sed qui gemens et tremens debet expectare terribile Dei iudicium, ut cap. 10.

RURSUM CRUCIFIGENTES SIBI METIPIS... id est: Hæc baptismi reiteratione, *rursùm* ad suam propriam utilitatem, FILIUM DEI, in imagine *crucifigentes*, ET OSTENTU HABENTES; SyR.: *Ignominiam officientes*, infamantes, id est, et illum opprobriis et ludibrio publicè exponentes. His verbis D. Paulus ex D. Chrysostomo rationem reddit cur non possit reiterari baptismus, hæcque ratio sanè fundamentalis est in doctrinâ D. Pauli: etenim ut ipse, Rom. 6, docet, baptismus est nostra cum Christo crucifixo mors et sepultura: *In morte Christi baptizati sumus*; ergo qui secundâ vice baptizatur, quantum est in se, rursùm Christum affligit cruci, eisque renovat opprobria in imagine saltem et signo. Hoc autem absurdum, quia tunc signum et sacramentum mortis Christi non concordat cum re significatâ; semel enim tantum mortuus est Christus: sicut ergo unicus fuit mors Christi, ita et unicum est baptismus, quod est illius mortis sacramentum. Et hæc est interpretatio D. Chrysostomi, Theodoretii, Theophylacti, imò communis est apud antiquos Patres, tum Græcos, tum Latinos. Hanc sequitur D. Thomas, eamque tribuit D. Augustino; Estius attribuit et D. Ambrosio, D. Damasceno; et sanè videtur Apostolicæ menti valde conformis, tum ex ipso contextu, tum ex singulorum verborum proprietate, ut supradicta legenti patere potest. Est tamen alia inter recentiores valde communis expositio, quæ per *impossibile* intelligitur difficile, per *prolapsos* intelliguntur quilibet post baptismum gravissimi peccatores, per *renovari in penitentiam* intelligitur penitentia propriè dicta, quæ talibus peccatoribus est valde difficilis et meraciter impossibilis. Juxta hanc interpretationem, hæc verba *rursùm crucifigentes... ostentui habentes*, non referuntur ad *renovari*, sed ad *prolapsi sunt*, hujusque lapsus sunt exaggeratio; quasi diceret Apostolus quod peccatores isti peccatis suis Christum, quantum est in se, rursùm crucifigunt, eisque renovant oppro-

sen que preit Baptismum, tantumque damnare hoc loco iterationem Baptismi. Illic spectant que tradit synodus Tridentina, sess. 14, c. 2, doctrinæ de Differ. Sacram. Bapt. et Penit. Qui locum præsentem restringunt ad apostatas, aut ad eos qui peccaverunt in Spiritum sanctum, generaliter accipiunt *penitentiam*, et hanc volunt esse Apostoli mentem; Impossibile est ut tales ad veram adducantur penitentiam; Deo videlicet, aut nunquam, aut quàm rarissimè iis qui in talia peccata lapsi fuerint, salutarem penitentiam inspirante.

Rursùm crucifigentes sibi metipsis Filium Dei, q. d.: Prolapsi sunt, quia rursùm crucifigunt Christum. Omnis qui in pristina peccata ac præsertim qui à fide in Judaismum et hæresim, aut infidelitatem relabitur, iterum quasi crucifigit Christum, etc.

Et ostentui habentes, id est, paradigma sive exemplum statuentes, quod ab hominibus videatur et rideatur; hoc est, infamantes, irrisorios et ludibrio exponentes. Unde Syrus habet: *Contemunt, despi-*

bria, quia peccatum, opprobriorum et mortis Christi causam, renovant.

Utraque interpretatio catholica et vera est, id est, nihil non verum affirmat: verum enim est et quòd non reiteretur baptismus, siquæ ex Dei ordinatione impossibilis sit per baptismalem penitentiam renovatio; et verum est quòd ii qui post multas acceptas à Deo gratias graviter et obstinatè peccant, tum qui et per veram penitentiam convertuntur; tum qui et unâ parte retinet eos in peccatis sua propria habituali malitia, tum qui ex alterâ parte fons gratiæ et ros misericordiæ (specialis scilicet) quasi exsiccat illorum exorbitante ingratitude. Ad eò terribile est Deum contemnere et quasi irridere! Sed quænam apostolicæ menti conformior? Id ex contextu et ex verborum apostolicorum proprietate judicet lector. Primæ expositioni favet verbum *impossibile*, quòd D. Paulus in hæc Epistolâ sumit non pro re difficili, sed pro re verè impossibili. Vide in hoc cap. 6, v. 18; cap. 10, v. 4; cap. 11, v. 6: favent et hæc verba *semel illuminati*, et *rursùm renovari*, quæ apud D. Paulum conveniunt baptismus, quo per excellentiam illuminantur, et qui lavacrum est renovationis; favet denique *rursùm crucifigentes*, quia baptismus est nobis vice crucis, et sacramentum Christi mortis, ex eodem D. Paulo, Rom. 6. Secundæ expositioni favet hæc locutio *renovari in penitentiam*, favet et, v. 7 et 8, similitudo, quæ penitentiam meliùs convenit.

VERS. 7. — TERRA ENIM SÆPÈ VENIENTEM... Rem illustrat elegantis similitudinæ; homo comparatur terræ; gratia celestique dona, de quibus v. 4 et 5, comparantur imbrî; bona opera comparantur frugibus; dominus terræ et fructuum Deus est, à quo majorem benedictionem accipiunt qui benè operantur. Terra igitur, si pluviam in se sæpiùs effusam exceperit, et herbas genuerit iis à quibus colitur utiles, et diligentiùs à Deo benedictionem; quia libentius et diligentius à suis dominis culta, majorem etiam accipit à Deo frugum et fructuum abundantiam, vel quia Deus fruges ejus adducit ad maturitatem.

VERS. 8. — PROFERENS AUTEM SPINAS. Mali sunt terra proferens spinas; spinæ autem et tribuli sunt

ciunt, contumelia et ignominia officiunt. Qui enim apostat et in peccata relabitur, hoc ipso contemnit, vilipendit et ridet Christum, Christique crucem et redemptionem.

VERS. 7. — Terra enim sæpè venientem super se bibens imbrem, et generans herbas opportunas, id est, utilem et accommodat illis à quibus colitur, est. *Benedictionem* vocat continuam fertilitatem. Hæc terræ similitudine significat Apostolus homines, qui imbrem gratiæ divinæ excipiunt, eique cooperantes, fructus bonorum operum producent; à Deo benedici, id est, majori gratiæ et consolationis celestis influxu, virtutum et meritorum copiam cumulari.

VERS. 8. — *Proferens autem spinas ac tribulos*, etc. Spinæ, tanquam ahorsum, cum per se generare debent herbas utiles. *Reproba*, id est, rejicienda et incerta relinquenda, ut fiat horridum vepreantum. *Maledictio proxima*, ut, nisi meliora ferat germina, maledictioni, id est, sterilitati et squalori perpetuo subjaceat.

christiana religionis contemptus, mala opera; maledictio heri, damnatio; incendium, poena inferni, seu infernus. Si autem postquam venientem in se pluviam sæpè hiberit, spinas proferet et herbas cultoribus suis importunas, oneratur maledicto, et deputatur incendium cum suis spinis et tribulis.

CEIUS CONSUMMATIO; Græc., *fnis*; SyR., *sed fnis ejus est combustio*, id est, illius fnis et exitus erit ut comburatur. Per metonymiam dicitur terra comburi, cum spinæ, tribuli et inutilis herbe; quæ terræ superstant, comburuntur.

Observationes dogmaticæ et morales.

Ex utraq; sexti versùs interpretatione, collige quòd perversè hoc loco abutebantur Novatus et Novatianus, qui lapsi post baptismum denegabant penitentiam; et manifestè contra D. Pauli mentem, qui eam incestuosus Corinthio non denegavit, et qui præterea in hæc et in aliis Epistolis suis fideles ad penitentiam frequenter hortatur.

Ex enumeratione gratiarum in v. 4 et 5 factâ à D. Paulo, collige quòd non catechumeni tantum, aut recens baptizati, lapsi sint expositi, verum etiam et qui plurimum in Christianismo profecerunt; hincque collige quòd cum timore et tremore continuo tuam debes salutem operari: quia nullus est status, nullusque profectus in hæc vitâ, qui nos planè securos et à periculo reddat immunes.

Ex comparatione in v. 7 et 8 contentâ, collige quantâ fidelitate debes celestis gratiæ pluviam recipere, eique cooperari; et ex illo celesti succo fructus bonorum operum producere, ut à Deo benedicaris. In te reflexus attende et vide an terra sis frugifera, an sterilis; et idè quid debes expectare, an benedictionem, an maledictionem. Time ne tibi dicatur à Christo quod ficulnæ infructuosæ: *Nasquàm ex te fructus nascatur. Ut quid terram occupat?*

VERS. 9. — CONFIDIMUS AUTEM DE VOBIS; Græc., *persuasi sumus*. Temperat Apostolus posteriorum verborum duritiam; quasi diceret: Absit ut hæc diceas, talia de vobis arbitrer: nimirum quòd sitis *terra spinas proferens, maledictio proxima*, etc. Persuasi mihi de vobis, id est, de plerisque vestrum,

MELIORA ET VICINIORA; Græc., *proxima salutis*; SyR., *propinqua*, id est, quæ salutem promittunt, non exitium.

TAMETSÌ ITA LOQUIMUR de quibusdam terræ infrugiferae similibus; ut divinæ gratiæ fideliter respondeatis, ne tales sitis unquam.

VERS. 10. — NON ENIM INJUSTUS EST DEUS... Dat rationem cur benè speret de illis: scilicet, quia benè

VERS. 9. — *Confidimus autem de vobis*, etc., id est, persuasimus nobis, vos scilicet non esse instar terræ, quæ germinat spinas et tribulos, etc.

VERS. 10. — *Non enim injustus Deus, ut obliviscatur... dilectionis*, etc. Quam dilectionem ipso opere exhibistis propter nomen Dei, id est, propter Deum, quem sincerè colitis et amatis.

VERS. 11. — *Cupinus autem unumquemque... ostentare*, etc., idem ostendere stultum. Spem enim vult esse perseverantem usque ad mortem; crescen-

terunt, multaque charitatis opera propter Deum excrucierent et adhuc actu exercent. *Non injustus est Deus*; justitiæ esse implere promissa: Deus ergo injustus quodammodo dici posset, si oblivisceretur bonorum operum, eisque promissam mercedem non retribuere.

UT OLIVISCATER OPERIS VESTRI, id est, bonorum vestrorum operum in gratia factorum.

ET DILECTIONIS; Græc., *et laboris dilectionis*, id est, dilectionis cum laboribus et molestiis conjunctæ: putatur tamen à libraribus intrusum nomen *laboris*;

QUAM OSTENDISTIS IN NOMINE IESUS, id est, propter Deum, vincitis et afflictis, vide cap. 10, v. 33 et 34.

QUI MINISTRASIT, scilicet vitæ necessaria,

SANCTIS, id est, Christianis vincitis et afflictis, vide cap. 10, v. 33 et 34.

ET MINISTRASIT, id est, et etiam nunc ministrasit pauperioribus. Hinc collige quòd stantibus et nondum lapsis loquitur Apostolus, sed in periculo labendi.

VERS. 11. — *CUPINUS AUTEM*. Mira est Apostolus nostri prudentia, modò terret, modò erigit; erectos iterum monet; quasi diceret: Esi de plerisque vestrum optimè sentiam, propter illa charitatis opera, quæ cum Dei gratiâ hactenus egistis, hæc tamen duriora dixi ut vobis stimulus subjiciam, quibus unumquemque vestrum ad perseverantiam adhorter et excitem, nullusque deliciat. *Cupinus*; non dixit: Volo, quod erat præceptorie auctoritatis; sed: Cupio, quod est paterni affectus; sicut Theophylactus post D. Chrysostomum; magno itaque charitatis affectu desidero.

UNUMQUEQUE VESTRUM. Non dixit simpliciter: Pro vobis, sed: Pro unumquoque vestrum: adeò omnium, sive majorum, sive minorum curâ tangebatur, omnesque noerit, idem Theophylactus.

EADDEM OSTENTARE SOLICITUDINEM; Græc., *idem studium*; SyR., *hanc ipsam sollicitudinem ostendat*, id est, eundem in exercendâ charitate fervorem ostendere; quidam enim refrixerant, quos vult reaccendere;

USQUE IN FINEM, scilicet vitæ vestræ,

AD EXPLETIONEM SPES, id est, ut quod speratis impleatur in vobis, æternæ beatitudinis possessione; quasi diceret: Vestram salutem æternam vehementer exopto; hinc et vestram in bonis operibus perseverantiam ardentè desidero: *Qui enim perseveraverit usque in finem, hic salvus erit.*

VERS. 12. — *UT NON SEGNES EFFICIAMINI*; SyR., *neque torpescatis*, id est: Ut non sitis pigri et tepidi;

te enim sanctâ vitâ, crescit et spes, et quantum illa, tantum et hæc perlicetur et consummatur.

VERS. 12. — *Ut non segnes efficiamini*. Nam qui præ torpore et ignavia cessant à bonis operibus, expertes erunt hæreditatis promissæ.

Verum imitatores eorum qui fide et patientiâ hæreditabunt promissiones. Fide scilicet quæ credunt, si Deo fideles sint, se ab eo bona æterna accepturos; hæc enim fides est quæ spem excitat et sustentat ad quævis ardua suscipienda et perferenda

ne vobis impropere quod primam vestram charitatem perdidistis, Apoc. 3;

VERUM IMITATORES... sed è contra proficientes in bono, imitatores sitis sanctorum novi Testamenti, quibus ministrastis, et sanctorum veteris Testamenti, quorum estis filii.

QUI FIDE ET PATIENTIA; Græc. : *Per fidem et longanimitatem*, id est, qui Dei promissis firmiter credentes, et ea longanimitate expectantes,

HEREDITABUNT, id est: Velut hereditatem possidebunt aeterna bona illis promissa, quae crediderunt, quae speraverunt, et quae, in bonis operibus perseverantes, multa interim mala passi, longanimitate expectaverunt. Fides salutem aeternam inchoat; bona opera fide vivâ, seu per dilectionem operante, facta, salutem efficiunt; perseverantia in bono, patientia in adversis, salutem consummant. Hinc Hebræus Apostolus hortatur exemplo sanctorum ad fidem, ad charitatis opera, ad perseverantiam in bonis operibus, ad patientiam in afflictionibus, ut sicut et illi beatitudinem aeternam hereditent. In Græco hodierno est qui hereditant, id est, hereditare solent, seu jus habent hereditarium.

VERS. 15. — ABRAHE NAMQUE DEUS PROMITTENS... Abrahæ, credentium patris, exemplo, probat quod dixit, fide et patientia promissiones Dei hereditandas; id est: Cùm Deus Abrahæ polliceretur, scilicet multiplicationem seminis, possessionem terræ Chanaan, omnium gentium in semine benedictionem.

QUONIAM NEMINEM HABUIT MAJOREM, id est, sibi superiorem, et majoris veracitatis et auctoritatis, per quem juraret.

JURAVIT PER SEMETIPSUM, Genes. 22, v. 16: *Per memetipsum juravi*, dicit Dominus, etc.; et hoc est quod Scriptura vocat juramentum Dei. Quippe Deus propriè non jurat; juramentum enim est actus religionis quo creatura Deum honorat, dum eum, ut primam veritatem, advocat in testem veritatis alijus assertæ. Hoc Deo non convenit, sed dicitur jurare dum facit quod homines jurando solent facere, seu dum suam divinam veritatem et auctoritatem citat: *Per memetipsum juro*.

VERS. 14. — DICENS: NISI; Græc., *certè*; BENEDICENS BENEDICAM TE, id est, beneficiis te cumulabo; ET

VERS. 15. — ABRAHE NAMQUE PROMITTENS DEUS, Abraham patrem vestrum vobis imitandum propono: ut, sicut ipse fide et patientiâ promissionem sibi à Deo factam et juratam tandem consecutus est, ita et vos eandem longâ fide, spe et patientiâ consequamini. Promissio enim Abrahæ facta, vobis quoque, omnibus fidelibusque facta est.

QUONIAM NEMINEM HABUIT, per quem juraret, majorem, juravit per semetipsum. Ostendit promissionem Dei esse certam et firmam, nec quaquam de eâ posse dubitare, quia Deus eam juramento confirmavit, jurans per semetipsum.

VERS. 14. — DICENS: NISI BENEDICENS BENEDICAM TE, etc.; q. d.: Nisi te benedicens benedixero, id est, nisi beneficiis meis cumulato tibi benefecero, usque abundè te cumulavero. Hoc enim significat illa geminatio: *Benedicens benedicam*, Jam verò cum benedi-

MULTIPLICANS MULTIPLICABO TE, id est, infinitâ filiorum multitudine te ditabo, quorum pater eris carnali generatione, aut spirituali per Christum filium tuum; in quo benedicentur omnes gentes, v. 18.

VERS. 13. — ET SIC, scilicet acceptâ Dei promissione sub juramento,

FIRMITER CREDENS, longanimitate ferens, longo et patienti animo inter adversa perseverans et patienter expectans,

ADEPTUS EST PROMISSIONEM, id est, rem sibi promissam; inchoativè in se, suisque carnalibus filiis; consummativè verò in Christo, suisque spiritualibus filiis, scilicet Christianis. Ita igitur et vos, si firmiter credatis, si longanimitate feratis et non deficiatis, bonum promissum consequemini.

VERS. 16. — HOMINES ENIM JURANT... Dat rationem cur juraverit Deus, scilicet quia loquebatur hominibus; homines autem jurant dum volunt suas promissiones reddere firmiores. Juravit ergo Deus, quia voluit hominum incredulitatem juramento certam reddere, ait D. Anselmus. Syr.: *Siquidem homines per majorem seipsum jurant, ac de omni contentione quæ accidit inter eos, vera solutio fit per jurandum.*

PER MAJOREM SUI, id est, se; Græcismus est;

ET OMNIS CONTROVERSIE SOLUTIO... id est, et quidquid inter eos litis et contentions agitur, juramento sedatur; ad CONFIRMATIONEM, scilicet veritatis. In rebus de quibus aliter constare non potest, in divino statuitur testimonio, tanquam in primo et firmissimo ad probandum testimonio. Deus ipsa veritas est, omnia certissimè videt, et ad omnem mendaciam puniendum potentissimus est.

VERS. 17. — IN QUO; SYRUS, *quapropter*, id est, quare; quia scilicet homines jurant ad confirmationem veritatis, hinc DEUS VOLENS... ut nostris sese moribus accommodaret, ABUNDANTISS, id est, quàm nudâ et simplici promissione; vel abundantius in hæc, quàm in aliis promissionibus,

OSTENDERE POLlicitationis HEREDIBUS, id est, omnibus veris Abrahæ filiis, benedictionis hereditibus,

IMMUTABILITATEM, id est, immutabilitatem promissionis suæ, seu, ut ait Syr., *pollicitationem suam esse immutabilem*,

cere Deo attributum sit idem quod benefacere, consequitur hunc esse sensum juramenti: Per meipsum juro me cumulaturum te beneficiis, et numerosam posteritatem daturum. Supple et subaudi: Non habet Deus verax, fidelis, Jurat enim hic Deus, ut ait Apostolus, per semetipsum, sequè quasi devotè. Ideo promissionem hanc non de solis beneficiis terrenis ac posteritate carnali debemus accipere, sed etiã ac præcipuè de beneficiis à Deo per Christum preparatis atque exhibitis.

VERS. 15. — *Et sic longanimitate ferens (expectans), adeptus est repositionem*, id est, posteaquàm patienter expectasset, consecutus est rem promissam.

VERS. 16. — *Homines enim per majorem ad jurant...* In quo (in quâ re, scilicet promissione suâ, vel in quo, id est, propter quod) abundantius volens Deus ostendere pollicitationis hereditibus (filiis Abrahæ,

INTERPOSITUS JURANDUM, Syr.: *Eam obstrinxit jurando*; quasi diceret: Suam Deus ipse fidem solvit jurando;

VERS. 18. — UT PER DUAS RES IMMOBILES, scilicet promissionem et juramentum,

QUIBUS; Græc., *in quibus*; Syr., *in quibus*, scilicet duobus rebus.

IMPOSSIBLE EST MENTIRI DEUM, qui, cum prima sit veritas, et maximè verax, nec falli potest nec fallere,

FORTISSIMUM SOLATIUM HABERAMUS, id est, maximam et tutissimam in hujus vitæ adversis et angustiis consolationem inveniamus, securi scilicet de Dei promissione juramento confirmatâ.

QUI CONFUGIMUS... Nos spirituales Abrahæ filii, qui, relicto hoc seculo naufrago, Christi fidem amplecti, *confugimus* ad TENENDAM PROPOSITAM SPEM, id est: Confugimus in præterito ad apprehendendam et firmissimè amplectendam spem futurorum bonorum nobis proposituram et pro hereditate promissuram. Spem per metonymiam vocat hic objectum spei, seu rem quam speramus, scilicet aeternam gloriam nobis pro bonorum operum mercede propositam et promissam.

VERS. 19. — QUAM, scilicet spem, SICUT ANCHORAM HABEMUS ANIMÆ...; Syr.: *Quæ quidem est nobis velut*

puta in Hebrais *immobilitatem* (firmitatem et immutabilitatem) *consilii sui*, promissionis suæ, *interpositus fuit* *dam*.

VERS. 18. — *Ut per duas res immobiles*, per promissionem et jurandum, inquit Theophyl.

QUIBUS IMPOSSIBLE EST MENTIRI DEUM. Sensus est Deum nec simpliciter promissione, nec juramento mentiri aut fallere posse, cum sit ipsa veritas.

FORTISSIMUM SOLATIUM HABERAMUS id est, validam consolationem, vel validam exhortationem habeamus, scilicet ut re-picientes in promissa Dei tanta tamque certa, in persecutionibus et tribulationibus animo non frangamur, sed tantorum honorum spe excitati, alacres ad res arduas accedamus.

QUI CONFUGIMUS AD TENENDAM PROPOSITAM SPEM. Qui ex quo Christi fidem sumus amplecti, relicto fallacis seculi amore, confugimus ad spem honorum celestium et æternorum, quæ nobis proposita est, firmiter ac moridicè retinendam.

VERS. 19. — *Quam (spem) sicut anchoram habemus*

corollarium pietatis, seu in hoc capite ad pietatem maxime notanda, et ad præzim redigenda.

1º Ex v. 6 collige et observa quanto studio conservanda sit baptismalis gratia. Primò, quia nihil illa pretiosius; est enim renovatio quæ homo fit nova in Christo creatura, initium substantiæ Christi, filius Dei, hæres Dei, coheres Christi, jus habens ad omnia Dei bona, totus gratia, nihil damnationis habens. Secundo, quia illius factura est irreparabilis. Non reparatur per baptismum, qui ex Dei ordinatione unicus est, et non reiteratur; sicut mors Christi fuit unica, nunquam reiteranda. Non reparatur per labores et lamenta penitentiae, quæ sarcinem est, non renovatio; non dat eundem splendorem; restat semper aliquis navus, aliqua post peccatum infirmitas in

anchora, quæ retinet animam nostram nè commoveatur; id est: *Quam spem habemus velut anchoram animæ, non qualemcumque, sed TUTAM, id est, infallibilem, ET FIRMAM, id est, quæ firmiter retinet quod apprehendit: sicut anchora tuta navim sistit, ne vi tempestatum, hæc et illuc agitata, conquestrat, sic spem animam firmat inter lujus seculi tempestates, ne demergatur;*

ET INCEDENTEM; Græc., *ingredientem*; id est: Ita firmat et stabilem reddit animam; ut illius fluctuationem impediens, cursum non retardet; sed illam perducit.

USQUE AD INTERIORA VELAMINIS, id est, usque ad Sanctum sanctorum, quod erat intra velum; id est, usque ad cælum empyreum, cujus figura erat Sanctum sanctorum.

VERS. 20. — *Ubi præcursor*, id est: quò JESUS Christus primus INTROIIT, iugis nostro bono, propter nos, ut locum nobis pararet; prodromus, antecursor, præcursor, quem, ut membra, citò securi sumus;

SECUNDUM ORDINEM MELCHISEDECH PONTIFEX...; id est: PRO NOBIS, inquam, ingressus est; æterno donatus sacerdotio, secundum ordinem Melchisedech, ad interpellandam pro nobis.

animæ salutem ac firmam. Spes verò in summo, scilicet in cælo, Deoque ipso deliquit.

Et incedentem usque ad interiora velaminis. Anchora animæ spes nostrâ non satis habet in vestibulum pervenisse, id est, non est contenta bonis terrenis et visibilibus; sed penetrat usque ad ea quæ sunt intra velum, videlicet in ipsa Sancta sanctorum, id est, Deum ipsam et celestia bona apprehendit, atque in his ligatur.

VERS. 20. — *Ubi præcursor pro nobis introiit JESUS*. Significat Christi ascensionem et introitum in regnum cælestis. *Præcursor noster*, quem scilicet ipsi mox secuturi simus, *Introiit JESUS*, idque non tam pro se et suâ gloria quam pro nobis et nostrâ gloria.

Secundum ordinem Melchisedech pontifex factus in æternum, ut tibi quasi pontifex æternus Patri assistat, illique suam crucem et mortem representet, offerat, atque fidelibus suis omnem gratiam, omniaque media quibus in cælium contendant, impetret. Quæ res quantum ad spem nostram corroborandam valent, per se manifestum est.

animâ; sicut in corpore post vulnus restat cicatrix aut callosa cæro; non dat eandem securitatem, sed terribilis restat expectatio judicii. Vide dicta in commentario, v. 6. Utinam hæc intelligerent, et sapienter recens baptizati; hæc sapientes, intelligentes, et insuper novissimâ providentes, baptismalem gratiam conservarent studiosius!

2º Ex eodem v. 6 collige et nota quantum malum sit relapsus in peccatum; peccandique consuetudo, quæ penitentiam reddunt molliter insepelibilem; tum ex parte peccatoris, tum ex parte Dei. Vide commentarium, ibidem.

3º Ex v. 7 et similitudine tibi allatâ, collige et

nota quantū cum sedulitate debeas cœlestem divinam gratiam pluviam recipere eique cooperari. Anima tua ager Dei est; Evangelium, verbum Dei, semen est quod Deus in animā tuā velut in agro suo disseminavit; gratia per sacramenta tibi tam sæpè collata, ros est et pluvia cœlestis, quā Deus agrum suum, animam tuam, verbo fetam irrigat. Tuum est hanc pluviam recipere, combibere, cavere ne defluat; ei consentire, cooperari, curare ut ex eā et per eam germinet et adolescant semina pietatis in te indita, fructusque producant Deo gratos. Hoc si facias, à Deo benediceris: sin autem anima tua, hanc rejectā pluviam cœlesti, et suffocato pietatis semine, spinas proferat et tribulos, maledictionis proxima est, et incendio statim deputanda, nisi citò emendaveris. Non sunt hæ minæ Pauli, non sunt verba hominis; sunt Spiritus sancti, sunt Christi, qui in ipso loquitur, ait D. Chrysostomus. Itaque seriò attende tibi, et vide an pietatis fructus producas, an spinas; time et cura ne germinet spinæ. Semper libimus, addit Chrysostomus, semper audimus, sed humorem statim perdimus: propterea oriente sole spinas perducimus. O Deus misericors! da ut anima mea, tuo sanguine tam sæpè irrigata, sit à spinis munda, et fructus tuā gratiā pariat tibi gratos.

4° Ex v. 17 disce cum gaudio, et nota quòd promissio Dei facta Abraham sub juramento, spectet ad nos Christianos, ut firmior sit spes nostra. Deus nobis spirituales et æternam in Christo et per Christum benedictionem promisit; Deus, veritas ipsa, hanc suam promissionem juramento firmavit. O nos beatos! quorum causā Deus jurat; sed ò miseros! si nec juranti Deo credimus. Itaque crede, credens spera firmiter. Promissio Dei infallibilis est, ubi impleta est conditio sub quā promisit: juramentum Dei immutabile est, Deus mentiri non potest; his itaque duobus immobilibus innixus, spera immutabiliter, semper spera, dic cum beato Job: *Etiamsi me occiderit, sperabo in eum*. Hæc spes sit anchora, ipsi Deo, imò Dei ipsius cordi infixā, cor tuum inter undas et scelli tempestates firmum tenens; at sic firmum et stabile, ut directè et continuè ad cor Dei, portum æternæ felicitatis perducatur. Hæc spei praxis omnibus quidem Christianis convenit, qui in bapti-

CAPUT VII.

1. Hic enim Melchisedech, rex Salem, sacerdos Dei summi, qui obviavit Abraham regresso à cæde regum, et benedixit ei:
2. Cui et decimas omnium divisit Abraham: primum quidem qui interpretatur rex justitiæ; deinde autem et rex Salem, quod et rex pacis:
3. Sine patre, sine matre, sine genealogiā, neque initium dierum, neque finem vitæ habens, assimilatus autem Filio Dei, manet sacerdos in perpetuum.
4. Intuemini autem quantum sit hic, cui et decimas dedit de præcipuis Abraham patriarcha.
5. Et quidem de filiis Levi sacerdotium accipientes, mandatum habent decimas sumere à populo secundum

smate seculo renuntiantes per affectum, confugerunt ad tenendam propositam fidem; specialitè convenit omnibus religiosis, qui de facto per votum paupertatis omnia relinquentes, ad propositam spem confugerunt; at specialitè convenit alumno D. Francisci, qui per strictissimam paupertatis votum, omnibus omnino bonis, et in communi, et in particulari, renuntians, confugit ad tenendam propositam spem. Itaque inter hujus seculi fluctus et tempestates, te ab omnibus omnino creatis bonis separatam, et soli Deo, omnium honorum fonti, per spem unitum respiciens, dic cum beatissimè: *Mihi adhaerere Deo bonum est, et ponere in Domino Deo spem meam*. Omnia quippe creata, instar aquæ, fluxa sunt, tu Deus solus stas et perstas immobilis; omnia creata propriè nihil sunt, tu solus es, solus à te, solus omne ens, solus propter te; *Deus itaque cordis mei* (rupes cordis mei, Hebraicè, ait Fromondus), *et pars mea Deus in æternum*.

5° Ex v. 20 collige et nota duo quæ hanc spem nostram in promissione et juramento Dei fundant ac nutunt et excitant: Jesus Christus, in quo nos Deus benedixit omni benedictione spirituali, in cœlestem gloriam prior introivit, ut noster præcursor et noster Pontifex. Introivit, ecce non tantummodo promissum, sed et exemplar. Introivit pro nobis; sicut propter nos factus est homo, sicut propter nos mortuus est, ita et propter nos resurrexit, ascendit, et introivit in cœlum. Ut præcursor, locum nobis paraturus; citò nos quoque adventuros, ascensus significaturus. Non est multum interstitium inter præcursorem et eos qui sequuntur; alioqui non esset præcursor, ait D. Chrysostomus; necesse est ergo ut nos quoque sequamur et ascensum consequamur, Theodoretus. Ut Pontifex noster, Patrem pro nobis rogaturus. Sicut pontifex semel in anno in Sanctum sanctorum ingrediebatur ut pro populo interpellaret, ita Christus, Pontifex æternus, introivit in cœlum, Patri suo mortem suam, semel obitum, perpetuò oblaturus ac representaturus, ut nos reconciliat, nobisque omnia auxilia ad secum ascendendum in cœlum necessaria impetret ac submittat. Quis Christianus non speret?

CHAPITRE VII.

1. Car ce Melchisedech, roi de Salem, prêtre du Dieu très-haut qui vint au-devant d'Abraham lorsqu'il retourna de la débaite des rois, et qui le bénit,
2. Auquel aussi Abraham donna la dime de tout; ce Melchisedech qui s'appelle, selon l'interprétation de son nom, premièrement roi de justice, puis roi de Salem, c'est-à-dire, roi de paix,
3. Sans père, sans mère, sans généalogie; qui n'a ni commencement, ni fin de sa vie, étant ainsi l'image du Fils de Dieu, demeure prêtre pour toujours.
4. Considérez donc combien grand il doit être, puisque le patriarche même Abraham lui donna la dime de ses dépouilles.
5. Il est vrai que ceux qui, étant de la race de Lévi, entrent dans le sacerdoce, ont droit, selon la loi, de prendre la dime du peuple, c'est-à-dire, de leurs

dum legem, id est, à fratribus suis: quamquam et ipsi exierint de lumbis Abraham.

6. Cujus autem generatio non annumeratur in eis, decimas sumpsit ab Abraham, et hunc qui habebat reprobationis benedixit.

7. Sine ullā autem contradictione, quod minus est à meliore benedictur.

8. Et hic quidem decimas morientes homines accipiunt; ibi autem testatur, quia vivit.

9. Et (ut ita dictum sit) per Abraham et Levi, qui decimas accepit, decimatus est.

10. Adhuc enim in lumbis patris erat, quando obviavit ei Melchisedech.

11. Si ergo consummatio per sacerdotium leviticum erat (populum enim sub ipso legem accepit), quid adhuc necessarium fuit, secundum ordinem Melchisedech alium surgere sacerdotem, et non secundum ordinem Aaron dicit?

12. Translate enim sacerdotio, necesse est ut et legis translatio fiat.

13. In quo enim hæc dicuntur, de aliā tribu est, de qua nullus altari præsto fuit.

14. Manifestum est enim quòd ex Judā ortus sit Dominus noster; in quā tribu nihil de sacerdotibus Moyses locutus est.

15. Et amplius adhuc manifestum est, si secundum similitudinem Melchisedech exurgat alius sacerdos.

16. Qui non secundum legem mandati carnalis factus est, sed secundum virtutem vite insolubilis.

17. Contestatur enim: Quoniam tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech.

18. Reprobatio quidem fit præcedentis mandati, propter infirmitatem ejus, et inutilitatem;

19. Nihil enim ad perfectum adduxit lex; introductio verò melioris spei, per quam proximamus ad Deum.

20. Et quantum est non sine jurejurando (alii quidem sine jurejurando sacerdotes facti sunt:

21. Hic autem cum jurejurando, per eum qui dixit ad illum: Juravit Dominus, et non poenitebit eum: Tu es sacerdos in æternum);

22. In tantum melioris Testamenti sponsor factus est Jesus.

23. Et alii quidem plures facti sunt sacerdotes, idcirco quòd morte prohiberentur permanere:

24. Hic autem eò quòd maneat in æternum, sempiternum habet sacerdotium.

25. Unde et salvare in perpetuum potest accedentes per semetipsam ad Deum; semper vivens ad interpellandum pro nobis.

26. Talis enim decebat ut nobis esset pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus à peccatoribus et excelsior cœlis factus:

27. Qui non habet necessitatem quotidie, quemadmodum sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi; hoc enim fecit semel, seipsum offerendo.

28. Lex enim homines constituit sacerdotes infirmitatem habentes; sermo autem jurjurandi, qui post legem est, Filium in æternum perfectum.

frères, quoique ceux-ci soient sortis d'Abraham aussi bien qu'eux.

6. Mais celui qui n'a point de place dans leur généalogie a pris la dime d'Abraham, et a béni celui à qui les promesses ont été faites.

7. Or, il est sans doute que celui qui reçoit la bénédiction est inférieur à celui qui la donne.

8. Aussi dans la loi, ceux qui reçoivent la dime sont des hommes mortels; mais celui qui la reçoit ici n'est représenté que comme vivant.

9. Et de plus, Lévi, qui reçoit la dime des autres, l'a payée lui-même, pour le dire ainsi, dans la personne d'Abraham;

10. Puisqu'il était encore dans Abraham son aïeul, lorsque Melchisedech vint au-devant de ce patriarche.

11. Car si le sacerdoce de Lévi, sous lequel le peuple a reçu la loi, avait pu rendre les hommes justes et parfaits, qu'était-il besoin qu'il se levât un autre prêtre, qui fût appelé prêtre selon l'ordre de Melchisedech, et non pas selon l'ordre d'Aaron?

12. Car le sacerdoce étant changé, il faut nécessairement que la loi aussi soit changée.

13. Car celui dont ces choses ont été prédites est d'une autre tribu, dont nul n'a jamais servi à l'autel;

14. Puisqu'il est certain que Notre-Seigneur est sorti de Juda, qui est une tribu à laquelle Moïse n'a jamais attribué le sacerdoce.

15. Et ceci paraît encore plus clairement, en ce qu'il s'éleva un autre prêtre selon l'ordre de Melchisedech,

16. Qui n'est point établi par la loi d'une succession charnelle, mais par la puissance de sa vie immortelle,

17. Ainsi que l'Écriture le déclare par ces mots: Vous êtes le prêtre éternel selon l'ordre de Melchisedech.

18. Ainsi la première loi est abolie, à cause de sa faiblesse et de son inutilité;

19. Parce que la loi n'a rien conduit à la perfection. Mais aussi une meilleure espérance, par laquelle nous nous approchons de Dieu, a été substituée en sa place.

20. Et de plus, ce sacerdoce n'a pas été établi sans serment; car au lieu que les autres prêtres ont été établis sans serment,

21. Celui-ci l'a été avec serment, Dieu lui ayant dit: Le Seigneur a juré, et son serment demeurera immuable: Vous êtes le prêtre éternel.

22. Tant il est vrai que l'alliance dont Jésus est médiateur est plus parfaite que la première.

23. Aussi y a-t-il eu autrefois successivement plusieurs prêtres, parce que la mort les empêchait de l'être toujours;

24. Mais comme celui-ci demeure éternellement, il possède un sacerdoce qui est éternel.

25. C'est pourquoi il peut toujours sauver ceux qui s'approchent de Dieu par son entremise, étant toujours vivant pour intercéder pour nous.

26. Car il était convenable que nous eussions un pontife comme celui-ci, saint, innocent, sans tache, séparé des pécheurs, et plus élevé que les cieux;

27. Qui ne fût point obligé, comme les autres pontifes, d'offrir tous les jours des victimes, premièrement pour ses propres péchés, et ensuite pour ceux du peuple, l'ayant fait une fois en s'offrant soi-même.

28. Car la loi établit pour pontifes des hommes pleins de faiblesses; mais la parole de Dieu, confirmée par le serment qu'il a fait depuis la loi, établit pour pontife le Fils, qui est saint et parfait pour jamais.